

Statsvetenskapliga institutionen

Get realist, girl!

En idéanalys av förenligheten mellan ett feministiskt och realistiskt perspektiv på utrikespolitik

Examensarbete: 15 högskolepoäng

Program: Kandidatprogram i statsvetenskap

Nivå: Grundnivå

Termin/år: Vårterminen 2023

Författare: Kenza Bennani

Handledare: Ulf Bjereld

Abstract

In 2014 Sweden pioneered a feminist foreign policy, which sought to incorporate a feminist perspective into all facets of the state's foreign policy. This policy has been widely criticized however, for its incompatibility with the “realpolitical nature” of the field. The compatibility between a feminist and realist perspective has not yet been studied, and this paper wishes to bridge this gap. Using a descriptive idea analysis to examine the core principles of realism and feminism within the context of foreign policy, the study aims to discover how a feminist perspective on foreign policy competes with and completes a realist perspective. The results indicate that the feminist perspective enhances the traditional realist understanding of foreign policy in multiple ways, and that its normative character offers purpose to the field of foreign policy. However it also identifies certain points of contention where realism cannot accept the idealism of the feminist perspective, and which illustrates the value of realist pragmatism.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Vad fattas inom forskningen?	4
1.2 Syfte och frågeställningar	6
2. Teoretiska utgångspunkter	6
2.1 Realism	6
2.2 Feminism	8
3. Metod och material	10
3.1 Metodologiska utgångspunkter	10
3.1.1 Beskrivande idéanalys	10
3.1.2 Operationalisering och analysverktyg	11
3.1.3 En tvådelad analys	13
3.2 Material	13
3.2.1 Val av fall	13
3.2.2 Val av material	14
3.2.3 Kriterier för slutsatsdragning	15
4. Analys	15
4.1 Teoretisk idéanalys	15
4.1.1 Världsbild	16
4.1.2 Principiella övertygelser	18
4.1.3 Kausala övertygelser	19
4.2 Empirisk idéanalys	22
4.2.1 Världsbild	22
4.2.2 Principiella övertygelser	24
4.2.3 Kausala övertygelser	27
5. Avslutande diskussion	31
5.1 Feministisk realism, fact or fiction?	32
5.2 Har den feministiska utrikespolitiken en framtid?	34
5.3 Vad vet vi nu, och vad behöver vi fortfarande veta?	35
Litteraturlista	37

1. Inledning

I oktober 2014 avsåg Sverige att bana väg mot en ny era av jämställdhet genom sin lansering av världens första feministiska utrikespolitik. Policyn innebar att ett feministiskt perspektiv skulle integreras i samtliga delar av Sveriges utrikespolitiska arbete, alltså skulle varje beslut som fattades inom utrikesförvaltningen beakta kvinnors systematiska underordning och aktivt arbeta för att bekämpa den. Initiativet representerade en ambitionshöjning för Sveriges redan långtgående globala jämställdhetsarbete, och den svenska staten hyllades internationellt för sitt fortsatta ledarskap (Aggestam & Rosamond, 2018). Sedan 2014 har flera länder inspirerats av Sverige och själva infört en feministisk utrikespolitik, däribland Kanada, Frankrike, Mexiko, Spanien samt Chile (UN Women, 2022.).

Men nu blir Sverige även det första landet i världen att överge den feministiska utrikespolitiken, med motiveringen att policyn kommer i konflikt med statens realpolitiska målsättningar (SvD, 2022). Redan vid lanseringen 2014 ifrågasatte skeptiker hur den feministiska utrikespolitiken skulle hantera de mer brutala aspekterna av utrikespolitiken, en aktuell fråga med tanke på Rysslands nyliga annektering av Krimhalvön. Rysslands "tuffa säkerhetspolitik" belyser klyftan mellan ett feministiskt perspektiv och den traditionella hållningen inom det utrikespolitiska området (Jauhiainen, 2021). Idag anmärker utrikesminister Billström att den feministiska utrikespolitiken "har skymt framför allt det faktum att svensk utrikespolitik måste grunda sig i frågan vad som är svenska värden och svenska intressen" (Aftonbladet, 2022). Han betonar behovet att prioritera Sveriges nationella intresse och säkerheten i närområdet framför det globala jämställdhetsarbetet (SvD, 2022), och flera delar hans uppfattning. Enligt den svenska diplomaten Diana Janse avleder den feministiska utrikespolitiken från viktigt svenskt utrikes- och säkerhetspolitiskt arbete. Hon hänvisar till realpolitiska utmaningar, däribland Ukraina och Ryssland, och uppmuntrar regeringen att "skrota den feministiska symbolpolitiken till förmån för utrikes- och säkerhetspolitikens hårda kärna" (Expressen, 2022).

Lanseringen av den feministiska utrikespolitiken har belyst ett konfliktförhållande mellan det feministiska och det traditionellt realistiska perspektivet på utrikespolitik, vilket aktualiserar frågan rörande dessa två perspektivs teoretiska kompatibilitet och följaktligen den praktiska genomförbarheten av en feministisk utrikespolitik. Sammanstötningar mellan skilda utrikespolitiska perspektiv riskerar urholka effektiviteten av svensk utrikespolitik, och kan till

och med riskera att hota statlig säkerhet. Det är därav viktigt att utreda huruvida Billströms och Janses kritik av den feministiska utrikespolitiken är befogad. Kan svensk utrikespolitik inte ta hänsyn till och aktivt motverka könsdiskriminering, utan att förlora fokus på sina egna intressen?

1.1 Vad fattas inom forskningen?

Traditionell utrikespolitik har länge dominerats av en realistisk diskurs, och det utrikespolitiska området betraktas särskilt mottagligt för realism eftersom relevansen av idéer som maktkamp, egenintresse och säkerhet stärks inom den globala miljön (Wivel, 2017). Tidigare forskning indikerar att de idéer som lyckats erhålla dominans har signifikant inverkan på staters utrikespolitik (Demker, 2022), genom att agera som ledstjärnor för beslutsfattare, kognitiva genvägar som medför att viss information förbises medan annan noteras, och som kollektiva mötespunkter vilka sammanhåller utrikespolitiska aktörer (Brommesson & Ekengren, 2013). Som det dominerande utrikespolitiska perspektivet finns det därmed anledning att anta att realismen har inflytande på det utrikespolitiska områdets utformning och verksamhet.

Mot bakgrund av det realistiska perspektivets prägel på traditionell utrikespolitik, är det relevant att överväga effekterna av att implementera ett feministiskt perspektiv genom den feministiska utrikespolitiken. Tidigare forskning om feministisk utrikespolitik placerar stort fokus på policyns innehåll, men har underlåtit att studera hur det feministiska perspektivet interagerar med väletablerade perspektiv inom det utrikespolitiska området. Föregående forskare har exempelvis genomfört jämförande studier mellan olika staters feministiska utrikespolitik, med intentionen att identifiera centrala innehållsmässiga likheter och skillnader (Zhukova mfl., 2022). Studier har också undersökt policyns output, för att bedöma dess effektivitet i praktiken (Adalia mfl., 2022). Ett antal forskare har även analyserat huruvida stater som påstår sig bedriva en feministisk utrikespolitik i själva verket genomför detta på ett adekvat sätt, och flertalet finner att stater brister i sin implementering av ett gediget feministiskt perspektiv (Scheyer & Kumskova, 2019). Inom forskningsfältet tycks det existera ett implicit antagande att det feministiska perspektivet enkelt kan implementeras inom utrikespolitiken, men som indikerats ovan finns skäl att misstänka att nya idéer riskerar påträffa konkurrens från mer väletablerade idéer.

Studiet av förenligheten mellan olika teoretiska perspektiv är inget nytt, utan ett sätt för forskare att utreda hur idéer samverkar och utmanar varandra, och följaktligen bättre förstå komplexa politiska fenomen, såsom utrikespolicy. Befintlig forskning har exempelvis kontinuerligt undersökt realismens kompatibilitet med övriga teoretiska perspektiv, ofta med motiveringen att realismen utan sällskapet av ett normativt element är “both steril and pointless” (Barkin, 2003, s.13) och “incomplete, unattractive, and unrealistic” (Sleat, 2013, s.4). I sin forskning påvisar exempelvis Barkin (2003) att realismen och konstruktivismen inte är konkurrerande, utan att dessa egentligen kompletterar varandra. Han påvisar att det konstruktivistiska perspektivet erbjuder realismen en bredare förståelse för icke-materiella faktorer, såsom normer, influens över internationella affärer medan det realistiska perspektivet skänker konstruktivismen en nödvändig dos av pragmatism. Sleat (2013), som istället konstruerar en liberal realism, drar liknande slutsatser rörande perspektivens förmåga att berika varandra. Han menar att realismens försiktighet skyddar stater från förfall och således tillåter normativa perspektiv, såsom liberalismen, att föra samhällsutvecklingen framåt.

Vad som inte har undersökts är förenligheten mellan det feministiska och realistiska perspektivet. Somliga hävdar att den feministiska teorin inte ger en tillräckligt omfattande förståelse av utrikespolitik (Kronsell, 2021), och ifrågasätter därmed huruvida perspektivet gör sig förtjänt av en sådan undersökning. Jag motsätter mig detta påstående, och ser två huvudanledningar till att utreda kompatibiliteten mellan feminismen och realismen: inledningsvis menar jag att feminismen är ett sofistikerat och heltäckande perspektiv som sträcker sig bortom enskilda frågor om kvinnors levnadsvillkor. Perspektivet utmanar flertalet antaganden som ligger till grund för traditionell utrikespolitik, och erbjuder således ett unikt bidrag till fältet. För det andra existerar ett praktiskt behov att utreda hur feminismen förhåller sig till realismen, eftersom dessa två teoretiska perspektiv tvingas samspela när stater implementerar en feministisk utrikespolitik.

1.2 Syfte och frågeställningar

Denna uppsats har den överordnade ambitionen att utreda kompatibiliteten mellan två centrala teorier inom utrikespolitiken, samt det konkreta syftet att klargöra huruvida en feministisk utrikespolitik är förenlig med de mål som faller inom ramen för ett realistiskt teoretiskt perspektiv på utrikespolitik. Undersökningens frågeställning lyder "***I vilka avseenden konkurrerar och kompletterar det feministiska perspektivet på utrikespolitik med det realistiska perspektivet på utrikespolitik?***".

2. Teoretiska utgångspunkter

2.1 Realism

Trots att det existerar diverse grenar av den realistiska teorin, förklarar Wohlforth (2008) att samtliga byggs upp av ett antal grundantaganden. Snarare än att argumentera för en särskild grens universella applicerbarhet, menar han att realismen bör förstås som ett perspektiv på omvärlden som binds samman av en gemensam kärna. Denna sektion redogör för dessa grundläggande antaganden, vilka konstituerar det övergripande realistiska perspektiv som präglar traditionell utrikespolitik.

Realismen placerar staten i centrum för analys, och betraktar övriga politiska aktörers samt nivåers inflytande på internationella affärer som försumbart. Grunden till denna statscentralisering är att staten besitter störst maktkapacitet inom det internationella systemet, politikens främsta kapital (Hall, 2021). Makt är resursen genom vilken staten garanterar sin överlevnad, och därmed är varje rationell stats primära intresse att utöka sin makt för att säkerställa sin säkerhet (Korab-Karpowicz, 2018). Samtliga realister betraktar makt, alltså en aktörs förmåga att pressa en annan, som ett universellt och oföränderligt statligt intresse (Hall, 2021). Källan till detta maktintresse varierar mellan olika grenar, där klassiska realister som Morgenthau menar att det är människans naturliga maktlystnad som ger upphov till maktkamp (Więclawski, 2012), medan strukturella realister hänvisar till det internationella systemets anarkiska karaktär (Hall, 2021).

Då det internationella systemet saknar en överordnad auktoritet som kontrollerar de suveräna staterna, präglas det av bestående anarki. Stater kan endast förlita sig på sin egen förmåga att garantera sin överlevnad, och tvingas se på omvärlden med misstro (Hall, 2021). Under dessa

förhållanden är varje stats primära problem "osäkerhet", och deras huvudintresse är säkerställandet nationell säkerhet, alltså av territoriell integritet och medborgerlig överlevnad. Denna inneboende osäkerhet utgör ett konstant hot, eftersom staterna måste förhålla sig till varandras maktkapacitet. Maktkampen betraktas som ett nollsummespel, där en stats maktutökning innebär ett säkerhetshot för resterande (Walt, 2010).

På grund av det internationella systemets osäkerhet tvingas varje stat att prioritera sitt nationella intresse, vilket enligt Goldmann mfl (1986) omfattas av ett primärt säkerhetsmål och ett sekundärt välfärds mål. För att uppnå sitt säkerhetsmål måste staten upprätthålla en maktposition, vilket främst ernås genom militära medel (Wivel, 2017). Utöver militära medel, kan stater nyttja diplomatiska medel för att förverkliga sitt nationella intresse (Goldmann mfl 1986). Genom diplomati kan staten utöka sin "mjuka makt", vilket innebär att staten genom att öka sin popularitet erhåller det som realisten E.H. Carr benämnde "power over opinion" (Nye, 2011, s.82). Statens sekundära nationella intresse är välfärd, då den genom utrikespolitiken avser att öka sin ekonomiska välfärd (Goldmann mfl 1986). Ökad ekonomisk makt möjliggör för staten att exempelvis utöka sin militära styrka, och kan således ses som förstärkande av säkerhetsmålet (Mearsheimer, 2020).

Enligt realismen är utrikespolitikens omfattning tämligen begränsad av det internationella systemets karaktär, och stater tvingas överordna sitt nationella intresse framför "allmänhetens bästa" (Wivel, 2017, s.3). Man ser med misstro på utrikespolitik som uppger sig ha normativa eller moraliska ändamål (Wohlforth, 2010). Teorin uppmärksammar visserligen politikens moraliska medvetenhet, men noterar spänningar mellan effektiv och moralisk politik. Då man dessutom är skeptisk till idén om universell moral, och menar att uppfattningen om vad som är "rätt" kan variera beroende på tid och miljö, finns det liten anledning för stater att äventyra sin säkerhet för den rådande moralbilden (Hall, 2021)

Realister ser med skepticism på möjligheten för förändring inom det internationella systemet, och hänvisar till historien för att belysa att internationella affärer alltid har präglats av osäkerhet och misstänksamhet. Eftersom risken för konflikt alltid är nära existerar även en skepticism till idén om långvarig internationell fred. Det bästa sättet att trygga, om inte fred, stabilitet inom det internationella är genom maktbalans. En stat som bedriver ansvarsfull utrikespolitik kommer att säkerhetsställa jämn fördelning av makt inom det internationella systemet, så att stater varken känner sig hotade eller utgör ett hot (Hall, 2021).

2.2 Feminism

Inom studiet av utrikespolitik förekommer olika grenar av den feministiska teorin. I kontrast till realistiska teorier hursomhelst, utgår dessa feministiska grenar inte nödvändigtvis från en gemensam kärna eller angriper samma problemområden. Det råder nämligen skilda uppfattningar om vad som faktiskt utgör ett jämställdhetsproblem. Till exempel uppmärksammar marxistiska feminister kvinnors ekonomiska underordning som det främsta problemet (Armstrong, 2020), medan liberala feminister betonar bristande representation inom samhällsinstitutioner som det primära jämställdhetsproblemet (Kronsell, 2021). Dessutom poängterar många att feminismen kan gå bortom enskilda sakfrågor till att angripa underliggande maskulina strukturer som formar internationella affärer. Snarare än att enbart “add women and stir” (Mertus, 2007, s3), kan det feministiska perspektivet utmana existerande antaganden och erbjuda en alternativ syn på utrikespolitik. I denna sektion avser jag att redogöra för en bred definition av det feministiska perspektivet, som går bortom enskilda jämställdhetsfrågor till att tillämpa ett alternativt perspektiv på utrikespolitik.

Feminismen placerar genus, alltså socialt kön, i centrum för analys och betonar dess inflytande över internationella affärer. Teorin uppmärksammar avsaknaden av ett “kvinnligt” perspektiv, och menar att de antaganden som ligger till grund för traditionell utrikespolitik utgår från maskulina normer (Kronsell, 2021). Maskulinitet beskriver de socialt konstruerade egenskaper som manliga kroppar tillskrivs, däribland rationalitet och maktlystnad (Smith, 2018). Enligt feminister är koncept såsom självhjälps och maktkamp inte oföränderliga statliga beteenden utan maskulina beteenden på till följd av långvarig manlig hegemoni har institutionaliserats inom det internationella systemet (Kronsell, 2021). Dessa strukturer är alltså inte naturligt förekommande eller bestående, utan är snarare skapade och både kan och bör dekonstrueras (Zilla, 2022).

Inom traditionell utrikespolitik betraktas staten som enda relevant politiska nivå och aktör, vilket feminismen ifrågasätter (Kronsell, 2021). Genom att enbart beakta mellanstatliga förhållanden lämnas inget utrymme för företeelser på individ-, grupp, eller samhällsnivå (Harel, 2019), och således blir faktorer såsom genus negligerade. Aggestam mfl (2019) lyfter exempelvis sambandet mellan inrikes- och utrikespolitik genom att betona att djupt institutionaliserade patriarkala normer inom de nationella institutionerna influerar den utrikespolitik som staten genererar. Vidare förbiser traditionell utrikespolitik det inflytande

som icke-statliga aktörer har på internationella affärer, vilket medför en översimplifierad bild av systemets centrala maktutövare (Enloe, 2004).

Maktbegreppet tolkas inom feminismen som mer komplex än enbart en stats förmåga att kontrollera en annan, och man tillämpar en omfattande förståelse av hur och vem som utövar makt. Tickner (1988) poängterar att den traditionella förståelsen av maktbegreppet betonar dominans, vilket belyser samt förstärker existerande maskulinitetsnormer inom utrikespolitik. Begreppet bör istället förstås som något som även kan utövas kollektivt. Författaren menar att aktörer med gemensamma mål kan utöva signifikant makt inom det internationella systemet genom samarbete (Tickner, 1988). Vidare menar feminister att makt inte endast utövas av stater, och de lyfter exempelvis arabiska våren som en illustration av det inflytande som icke-statliga aktörer har inom det internationella systemet (Temperley, 2013).

Feminismen uppmärksammar att den traditionella utrikespolitikens statscentralisering begränsar förståelsen av säkerhetsbegreppet, till endast nationell säkerhet. Detta innebär att säkerhetshot som inte faller under kategorierna "krig, terrorism och internationella konflikter" förbises (Egnell, 2016, s.5). Enligt det feministiska perspektivet bör mänskliga säkerhetshot beaktas, såsom fattigdom, strukturellt våld, klimathot och våldtäkt, då dessa ligger till grund för flertalet storskaliga statliga konflikter (Egnell, 2016). Genom att utvidga definitionen av säkerhet, så tillförs dels en mänsklig dimension till utrikespolitik och dessutom möjliggör det för stater att närma sig konfliktlösning ur ett samarbetsperspektiv snarare än ett våldsamt perspektiv (Harel, 2020). Tickner (1988) menar att en feministisk förståelse av säkerhet öppnar upp för förebyggande och fredligt säkerhetsarbete, och att detta är avgörande eftersom att traditionella säkerhetsåtgärder, såsom militära, är alltför kostsamma metoder för konfliktlösning.

Slutligen präglas den feministiska teorin av en tydligt normativ och moralisk karaktär, då dess ideologiska grund vilar på idén om frigörelse samt avskaffandet av den existerande könsmaktsordningen (Zilla, 2022). Perspektivet utgår från principen om alla kvinnors rätt till de mänskliga fri- och rättigheterna, och faktumet att det är moraliskt rätt anses vara tillräckligt för att rättfärdiga målet att främja jämställdhet (Zilla, 2022). Man är kritisk till antagandet att utrikespolitikens enda ändamål är främjandet av det nationella intresset, och att det bör prioriteras över normativa ambitioner. Goldmann mfl (1986) nyanserar detta synsätt genom att förklara att stater inte enbart har ett nationellt intresse, utan även ett

internationalistiskt intresse. Det innebär att stater har en ambition att sprida sina värderingar globalt för att skapa en bättre värld för både sig själva och andra. Feminismen betonar statens skyldighet att, genom sin utrikespolitik, omhänderta individer utanför de egna gränserna (Aggestam mfl 2019).

3. Metod och material

3.1 Metodologiska utgångspunkter

3.1.1 Beskrivande idéanalys

Statsvetenskapliga idéanalyser studerar politiska idéer. En idé är något mer än ett flyktigt intryck, det är en kontinuerlig tankekonstruktion som influerar aktörers "föreställning om verkligheten... värderingar av företeelser... eller föreställning om hur man bör handla" (Bergström & Boreus, 2018, s.149). Realistiska idéer har länge dominerat det utrikespolitiska området och är därav den tankekonstruktion som styrtt sättet som traditionell utrikespolitik bedrivs. Genom den feministiska utrikespolitiken har stater eftersträvat att implementera nya feministiska idéer. Såväl inom som utanför akademien har man identifierat friktion mellan dessa två tankekonstruktioner, och i denna uppsats avser jag att studera denna närmare. Uppmärksamma dock att detta inte är en granskning av perspektivens validitet, och är alltså inte intresserad av att bedöma huruvida de grundantaganden som konstituerar dem är sanna eller inte, utan accepterar realismens och feminismens perspektiv på utrikespolitik som likställda och faktuella. Det är även viktigt att notera att samtliga kvalitativa metoder, däribland idéanalyser, lämnar signifikant utrymme för författarens egna tolkningar. Detta är visserligen styrkan i dessa metoder, eftersom det möjliggör för mer djupgående analyser, men det är även ett validitetsproblem då det gör resultaten sårbara för personligt bias. Det är av denna anledning viktigt att konstruera ett analyschema som säkerställer författarens saklighet (Esaiasson mfl, 2017).

Denna idéanalys är främst av beskrivande karaktär då den redogör för existerande idéer. Det vore dock missvisande att framställa min uppsats som endast en summering av befintlig information. Som betonat av flera metodforskare så gör beskrivande idéanalyser mer än att redogöra för redan känd information. Genom en beskrivande analys kan författare exempelvis klargöra hur olika idéer förhåller sig till varandra, och på så vis kan man förklara genom att beskriva (Bergström & Svärd, 2018). Denna studie kommer visserligen inte att förklara

varför idéerna som studeras har uppkommit eller ser ut som de gör, men den kommer att klargöra vilka idéerna är och hur dessa samspelar med varandra (Beckman, 2006). Genom att utforska möjligheten att förena två till synes oförenliga perspektiv, har studien även teoriutvecklande potential.

3.1.2 Operationalisering och analysverktyg

En statsvetenskaplig idéanalys använder ett analyschema för att identifiera politiska idéer. Syftet med analyschemat är att sälla bort ointressant information och synliggöra intressant information, och agerar därmed som analytiska “glasögon” (Beckman, 2006, s19). Dessa analysglasögon tillför ökad vetenskaplig objektivitet, eftersom analyschemat är grundat i teoretiska ramverk och möjliggör för författaren att åsidosätta personlig partiskhet samt förhålla sig till existerande forskning (Beckman, 2006). Genom att konstruera idealtyper av de aktuella idésystemen kan jag på lämpligaste vis operationalisera två komplexa teorier, och ge en allomfattande förståelse för ett realistiskt och feministiskt perspektiv. Notera dock att en idealtyp inte är en representation av verkligheten, utan en teoretisk renodling som endast lyfter fram de mest centrala aspekterna av ett idésystem (Bergström och Svärd, 2018). Det bör uppmärksammas att uppsatsens resultat vilar på min konstruktion av dessa idealtyper, och därmed är undersökningens interna validitet partiellt beroende av mitt omdöme rörande vad som är relevant (Esaiasson mfl, 2017).

Studiens analyschema bör på ett adekvat sätt infånga realismens och feminismens perspektiv på utrikespolitik. För att åstadkomma detta har jag utgått från Goldsteins och Keohanes systematisering av politiska idésystem i tre distinkta analysnivåer: *världsbild*, *principiella övertygelser* och *kausala övertygelser*. Den första analysnivån, världsbild, beskriver ett idésystems mest abstrakta övertygelser, och berör således dess perspektiv på omvärlden och det internationella systemet. Den andra analysnivån, principiella övertygelser, beskriver ett idésystems moraliska värderingar och dess övertygelser gällande hur det är lämpligt eller olämpligt att agera i en given situation (Demker, 2022). Denna analysnivå berör alltså idésystemets uppfattning gällande vilka utrikespolitiska målsättningar en stat bör ha. Den tredje analysnivån, kausala övertygelser, är den lägsta abstraktionsnivån. Denna beskriver idésystemets uppfattning gällande med “vilka medel man kan uppnå ett på förhand uppställt mål” (Demker, 2022, s.52). Kausala övertygelser berör alltså vilka konkreta utrikespolitiska medel och metoder som en stat bör nyttja för att uppnå sin mål. Dessa tre dimensioner

infångar, som Demker (2022) poängterar, de huvudsakliga idéerna som konstituerar ett perspektiv, dess mål, prioriteringar samt de medel som förespråkas för att nå dessa mål. Genom att systematisera det realistiska och feministiska teoretiska perspektiven i dessa tre analysnivåer kan jag infånga hur perspektiven färgar varje fas av det utrikespolitiska beslutfattandet, från en aktörs perception av världen till dess utrikespolitiska strategier. Av denna operationalisering följer en vidare precisering av uppsatsens frågeställning: ***“I vilka avseenden konkurrerar och kompletterar feminismens utrikespolitiska världsbild, principiella övertygelser och kausala övertygelser med realismens utrikespolitiska världsbild, principiella övertygelser och kausala övertygelser?”***

<i>Analysverktyg</i>	Realism	Feminism
<p>Världsbild</p> <p><i>Perspektivets övergripande syn på omvärlden</i></p> <p>Hur betraktar perspektivet sin omvärld? Vilka "spelregler" behöver aktörer förhålla sig till?</p>	<p>Det internationella systemet präglas av anarki, vilket skapar en inneboende osäkerhet. Detta ger upphov till mellanstatlig maktkonkurrens.</p>	<p>Det internationella systemet präglas av maskulinitetsnormer, vilka genomsyrar samtliga politiska aktörer och nivåer, och ger upphov till en könsmaksordning.</p>
<p>Principiella övertygelser</p> <p><i>Perspektivets syn på utrikespolitiska mål</i></p> <p>Hur bör aktörer agera inom det internationella systemet? Vilka utrikespolitiska mål är lämpliga?</p>	<p>Stater bör agera i egenintresse, då de ej kan lita på andra. Statens främsta mål är sin egen överlevnad, alltså att trygga nationell säkerhet.</p>	<p>Aktörer har ett moraliskt ansvar, och bör verka för att sprida och etablera jämställdhetsnormen. Genom att uppnå målet för global jämställdhet, skapas en säkrare värld för samtliga.</p>
<p>Kausala övertygelser</p> <p><i>Perspektivets syn på utrikespolitiska medel</i></p> <p>Hur kan aktörer uppnå sina utrikespolitiska mål? Vilka medel eller metoder är effektiva?</p>	<p>Genom erhållandet av makt, primärt via militära medel och ekonomiska medel, kan staten uppnå sina intressen. Sekundärt kan staten erhålla mjuk makt via diplomatiska medel.</p>	<p>Genom förebyggande medel, vilka angriper faktorer såsom könsdiskriminering och mänsklig osäkerhet, kan stater förhindra aggressiv konflikt och garantera säkerhet för samtliga.</p>

3.1.3 En tvådelad analys

Undersökningens första del kommer att vara en teoretisk analys, och kommer på ett abstrakt plan ställa det realistiska och det feministiska perspektivet mot varandra. Trots att den feministiska utrikespolitiken är tämligen ny, har den kritiserats av såväl realister som feminister. Kritiker som tillhör den realistiska skolan menar att feminismens idéer är oförenliga med utrikespolitikens realpolitiska natur (Egnell, 2016), medan feminister hävdar att policyn inte ens representerar ett reellt feministiskt perspektiv (Scheyer & Kumskova, 2019). För att säkerställa att denna undersökning verkligen är en analys av ett realistiskt och feministiskt perspektiv avser jag således att gå tillbaka till ritbordet, och först studera deras teoretiska framställningar. På så vis förbigår jag den kritik som somliga feministiska forskare har riktat mot den feministiska utrikespolitiken, nämligen att den inte representerar feminismens idéer på ett tillfredsställande vis.

Undersökningens andra del kommer att omfattas av en empirisk analys. När kritiker, såsom Billström och Janse, beskriver ett konfliktförhållande mellan feminism och realism, anmärker de främst på den policy som föregående regering lanserade. De kritiserar alltså Sveriges praktiska ansats att integrera ett feministisk perspektiv inom dess utrikespolitik, och som påpekats av Scheyer & Kumskova (2019) råder diskrepans mellan det feministiska perspektivet i teori och praktik. Denna sektion avser således att vidare nyansera undersökningen av förenligheten mellan realismen och feminismen, genom att granska en verklig representation av det feministiska perspektivet. På så vis tillför studien inte endast till en förståelse av kompatibiliteten mellan två de tankekonstruktionerna på en hög abstraktionsnivå, utan även på ett konkret plan. Detta befäster uppsatsens verklighetsförankring.

3.2 Material

3.2.1 Val av fall

I studiens empiriska analys kommer Sveriges feministiska utrikespolitik att undersökas. Det svenska fallet är ett lämpligt studieobjekt för denna undersökning av två skäl: Sverige var det första landet i världen att implementera en feministisk utrikespolitik, och den stat vars åtagande av policyn har beskrivits som det mest långtgående (Zhukova mfl., 2022). Dessutom utmärks svenskt jämställdhetsarbete av kontinuitet, och pågick långt innan den feministiska utrikespolitiken lanserades (Egnell, 2016). Båda dessa faktorer medför att det

feministiska perspektivet bör vara som mest etablerat inom den svenska staten, och därmed bör Sveriges feministiska utrikespolitik vara representativ för ett omfattande feministiskt perspektiv.

Den feministiska utrikespolitiken är ett lämpligt studieobjekt, då den utgör ett av få exempel på en verklig ansats att implementera ett feministiskt perspektiv inom det utrikespolitiska området. Genom att studera den får vi således möjlighet att undersöka hur feministiska idéer gestaltar sig i praktiken. Policyn är inte endast lämplig för denna typ av analys, men är även i behov av den. Sedan dess lansering har den feministiska utrikespolitiken både hyllats och fördömts. De som förespråkar policyn menar att ett feministiskt perspektiv effektivt kan integreras på det utrikespolitiska fältet utan att komma i konflikt med realistiska principer (Egnell, 2016), medan dess kritiker menar att detta inte går (Expressen, 2022). Få studier har dock försökt att ta reda på vilken sida av debatten som har rätt, och således avser denna uppsats att bringa klarhet i detta.

3.2.2 Val av material

I studiens empiriska analys kommer följande dokument att granskas: *Regeringens skrivelse 2019/20:17 Sveriges feministiska utrikespolitik*, *Handbok Sveriges feministiska utrikespolitik*, *Sveriges feministiska utrikespolitik: exempel på tre års genomförande samt utrikesförvaltningens handlingsplaner för feministisk utrikespolitik år 2016-2020*. Totalt granskas åtta dokument.

Materialet ska infånga hur Sveriges feministiska utrikespolitik avser forma den svenska statens världsbild, principiella övertygelser samt kausala övertygelser. Det är viktigt att uppmärksamma att valet av material har en inverkan på undersökningsresultatet (Esaiasson mfl, 2017), och att det i fallet av Sveriges feministiska utrikespolitik existerar vissa begränsningar. Policyns kortvarighet innebär att det existerar begränsat material att studera, och dessutom har en betydande mängd av policydokument borttagits i samband med dess avskaffande. Hursomhelst menar jag att det tillgängliga materialet ger en adekvat överblick över policyn, och bör infånga det feministiska perspektivet som den avser att företräda. Undersökningen studerar Sverige som utrikespolitisk aktör, och de idéer eller perspektiv som förefinns inom den svenska utrikesförvaltningen. Det är således främst intressant att studera material producerat av den svenska statsförvaltningen. Material producerat av aktörer utanför

den svenska statsförvaltningen, såsom media eller civilsamhällesorganisationer, är av mindre intresse eftersom dessa ger liten insyn i de idéer som formar svensk utrikespolitik.

3.2.3 Kriterier för slutsatsdragning

Bedömningen av förenligheten mellan det feministiska och realistiska perspektivet baseras på huruvida deras fundamentala postulat *konkurrerar* eller *kompletterar* varandra. Innan jag förklarar hur konkurrens respektive komplementaritet bestäms, bör termen “fundamentala postulat” tydliggöras. Fundamentala postulat är de antaganden, principer och resonemang som utgör grundvalen för perspektivet. Uppsatsens analyschema redogör för perspektivens teoretiska postulat, och kommer studeras i den teoretiska analysen. Den empiriska analysen utreder hur en praktisk gestaltning av det feministiska perspektivet interagerar med den realistiska idealtypen, och detta konkreta feministiska perspektiv bestäms genom att kvalitativt identifiera dominerande samt framträdande “postulat” i materialet. För att betraktas som kompletterande bör ett fundamentalt postulat för ett perspektiv förstärka eller samexistera med det andra perspektivets resonemang. För att det ska betraktas råda konkurrens mellan de två perspektiven bör ett fundamentalt postulat för ett perspektiv komma i direkt konflikt med eller undergräva det andra perspektivets resonemang. Ett illustrativt exempel på hur två perspektivs postulat kan komplementera varandra återfinns i Barkins (2003) analys av realismens och konstruktivismens förenlighet. Genom att utforska centrala teman, däribland maktbegreppet, påvisar författaren hur realismens förståelse av makt berikas av konstruktivismens beaktning av icke-materiell och social makt.

4. Analys

4.1 Teoretisk idéanalys

I sin ambition att utreda kompatibiliteten mellan realismen och konstruktivismen poängterade Barkin (2003) att forskare tillhörande olika teoretiska skolor tenderar att tala över varandra snarare än med varandra. Jag instämmer, och avser därför att bidra till en mer produktiv teoridiskussion rörande förhållandet mellan till synes oförenliga teoretiska perspektiv, genom att utforska vad feminismens kan tillföra realismen. I denna sektion ämnar jag att på ett teoretiskt plan reflektera över hur mycket dessa perspektiv kan böjas innan de brister. Därmed avser jag att utreda i vilka avseenden deras *världsbild*, *principiella övertygelser* samt *kausala övertygelser* konkurrerar och kompletterar varandra.

4.1.1 Världsbild

I följande sektion avser jag att redogöra för två teman som formar realismens och feminismens förståelse av omvärlden, nämligen deras perspektiv på det *internationella systemets karaktär* samt på det internationella systemets *centrala aktörer*.

Inledningsvis framgår det att karakteriseringen av det internationella systemet är likartad ur både ett realistiskt och feministiskt perspektiv, med undantag för deras uppfattning av dess föränderlighet. Realismens skildring av det internationella systemet vilar på antagandet att osäkerhet utgör ett ständigt hot, och realisterna beskriver själva dess natur som "tragisk" (Egnell, 2016). Politik är en balansgång mellan skilda intressen, och det internationella systemet möjliggör inte för oenigheter att hanteras på ett civiliserat sätt. Avsaknaden av en överordnad auktoritet skapar misstro mellan staterna, och ingen kan vara säker på hur långt deras motståndare är beredd att gå (Hall, 2021). Resultatet är en värld präglad av osäkerhet och brutalitet. Hur pessimistisk denna världsbild än är, menar realister att det är viktigt att betrakta världen som den faktiskt är (Barkin, 2003). Alternativa perspektiv, såsom liberalismen, gör sig skyldiga till att projicera sin önskan om hur världen var på sin perception av det rådande internationella systemet. Liberalismen lyfter konsensus som utgångsläget för internationella affärer, och presenterar således betydligt mer optimistisk bild av det existerande internationella systemet (Sleat, 2013).

Feminismens karakterisering av det rådande internationella systemet utmärks, likt realismen, av en dyster bild av osäkerhet och brutalitet. I kontrast till liberalismens betoning av harmoni, så uppmärksammar feminismen snarare det internationella systemets osäkerhet och brutalitet, och hur denna särskilt påverkar kvinnor (Kronsell, 2021). Ett av feminismens huvudmål är att belysa hur systemets osäkra karaktär manifesterar sig i problem såsom excessivt militärt våld samt sexuellt våld i väpnad konflikt, och hur detta skadar människor. Sammantaget presenterar såväl realismen som feminismen en synnerligen dyster bild av det internationella systemets nuvarande tillstånd. Båda beskriver en värld präglad av osäkerhet, även om realismen uppmärksammar statlig osäkerhet medan feminismen betonar mänsklig. Det kan följaktligen fastställas att perspektiven delar en likartad bild av det internationella systemets karaktär, och bör betraktas som kompletterande.

När det gäller det internationella systemets karaktär uppstår en spänningsspunkt mellan de två perspektivens syn på dess föränderlighet. Realister menar att det internationella systemets osäkerhet är ett oföränderligt karaktärsdrag, där klassiska realister pekar människans naturliga maktlystnad som orsaken (Więclawski, 2012) medan strukturella beskyller avsaknaden av global auktoritet (Hall, 2021). Feministerna delar realismens uppfattning om att det internationella systemet idag präglas av osäkerhet och brutalitet, men menar att dessa egenskaper inte är bestående. Enligt feminismen är det internationella systemets karaktär en produkt av långvarig manlig maktdominans, vilken har institutionaliserat maskulina normer inom den globala miljön (Kronsell, 2021). Då normer är socialt konstruerade är det även möjligt att dekonstruera dem, och följaktligen förändra det internationella systemets karaktär till det bättre (Zilla, 2022). Förändring är enligt feminismen möjligt eftersom det internationella systemets karaktär är en produkt av institutionaliserade maskulinitetsnormer, ett resonemang som realismen inte accepterar. Realisterna beskyller snarare människans maktlystnad eller avsaknaden av auktoritet. Realismens idéer om maktkamp och anarki är grundläggande premisser för perspektivet, likaså är feminismens idéer om maskulinitetsnormer. Eftersom det råder fundamentalt skilda uppfattningar om vad som ger det internationella systemet dess karaktär, råder det även meningsskiljaktigheter gällande möjligheten till förändring. Följaktligen bör det fastställas att detta är en spänningsspunkt mellan perspektiven, där det råder konkurrens.

För det andra kan det observeras att det feministiska perspektivet nyanserar realismens förståelse av det internationella systemets relevanta aktörer, och att perspektiven således bör betraktas som kompletterande. Enligt det realistiska perspektivet är staten den enda relevanta aktören inom det internationella systemet, eftersom staten besitter störst makt (Hall, 2021). Det är lämpligt att i samband med denna diskussion även avhandla maktbegreppet, eftersom den utgör grunden för realismens statscentralisering. Makt är resursen genom vilken staten influerar det internationella systemet (Korab-Karpowicz, 2018), och beskrivs som en stats förmåga att pressa andra att agera i enlighet med dess intressen (Hall, 2021). Genom makt kan staten säkra sin överlevnad, och är därav den drivande kraften inom det internationella systemet. Feminismens förkastar inte realismens uppmärksammande av staten inom det internationella systemet, men menar att andra aktörer och faktorer måste beaktas för att förstå dess sanna komplexitet (Enloe, 2004). Även om vi accepterar påståendet att staten besitter störst makt, finns det anledning att ifrågasätta huruvida detta gör övrigas makt fullständigt försumbar. Enligt feministerna är mer makt mer än en stats dominans över en annan, och bör

förstås som något vilket utövas av diverse aktörer (Enloe, 2004), på flera politiska nivåer (Aggestam mfl, 2019), och som något som utövas genom samarbeten mellan aktörer med delade intressen (Tickner, 1988).

Utgångspunkten för realismens statscentralisering är alltså makt, förmågan att pressa andra, något som feminismen inte fullständigt avvisar. Dock uppmärksammar feministerna att staten inte är den enda aktören med signifikant maktkapacitet, och att andra politiska aktörer och nivåer har globalt inflytande. Vidare frångår inte feministerna egentligen inte realismens definition av makt som förmågan att pressa andra, utan expanderar den snarare genom att poängtera att denna press kan utövas såväl kollektivt som enskilt och av både statliga och icke-statliga aktörer. Genom att belysa att makt inte endast utövas statligt tillför det feministiska perspektivet en mångfacetterad förståelse av det internationella systemet, vilket är särskilt värdefullt för realismen som betraktar fördelningen av makt avgörande för statlig säkerhet. Det bör följaktligen fastställas att feminismens nyanserade förståelse vilka aktörer som är relevanta inom det internationella systemet berikar det realistiska perspektivet, och således bör betraktas som kompletterande.

4.1.2 Principiella övertygelser

Principiella övertygelser beskriver uppfattningen rörande hur det är lämpligt att agera inom det internationella systemet, och därmed vilka mål aktörer bör ha. I denna sektion avser jag följaktligen att utreda hur ett realistiskt och feministiskt perspektiv förhåller sig till två centrala utrikespolitiska mål, *normativa mål* och *säkerhetsmål*.

För det första blir det tydligt att båda perspektiven accepterar att stater driver normativa utrikespolitiska mål, men att viss spänning råder eftersom realismen framför ett avgörande villkor. Enligt realismen bör statens nationella intresse alltid prioriteras över normativa utrikespolitiska mål (Bell, 2010). Realisterna noterar politiska moraliska dimensioner, men förnekar existensen av en universell moral. Det finns därmed aldrig skäl att överordna subjektiva idéer om rätt och fel framför statens nationella intresse (Hall, 2021). Hursomhelst innebär detta inte att realister förespråkar grundlös grymhet, snarare handlar det om att statens egna överlevnadsintresse måste prioriteras över normativa mål (Bell, 2010).

Feminismen har en aktivistisk kärna och anser därför att staten har ett ansvar att driva normativa mål. Enligt detta perspektiv är bekämpningen av könsdiskriminering ett mål i sig, då det är moraliskt rätt (Zilla, 2022). Staten har därför en skyldighet att genom sin

utrikespolitik sprida jämställdhetsnormen såväl inom som utanför de egna nationella gränserna (Aggestam mfl, 2019). I fall då normativa mål inte underminerar statens nationella intresse finns alltså det inget inom det realistiska perspektivet som avråder staten från att driva sådana. Men vad händer om normativa prioriteringar kommer i direkt eller indirekt konflikt med statens primära överlevnadsintresse? Utifrån realismens villkor om att prioritera statens överlevnad, går det inte under dessa omständigheter att rättfärdiga normativa mål. Mot denna bakgrund blir det tydligt att det råder huvudsaklig samexistens mellan de två perspektiven, och att de endast konkurrerar när ett val måste göras mellan det nationella intresset och vad som betraktas som moraliskt korrekt.

För det andra framgår att de två perspektivens förståelse av statens säkerhetspolitiska mål bör betraktas som kompletterande, där det feministiska perspektivet tillför en ny dimension till det realistiska. Realismens förståelse av säkerhet placerar fokus på nationell säkerhet, alltså behovet av att skydda statens territoriella integritet och dess invånares överlevnad (Walt, 2010). Säkerhetspolitiska mål enligt detta perspektiv handlar således om att skydda statens mest grundläggande strukturer mot externa hot, medan inrikesfaktorer betraktas obetydliga. Feministerna kritiserar realismens snäva definition av säkerhet, och menar att den bör expanderas till att inkludera mänskliga säkerhetshot såsom fattigdom, strukturellt våld och klimathot (Egnell, 2016). Genom att utvidga säkerhetsbegreppet tillförs inte endast en human dimension till utrikespolitik, men framförallt kan man angripa konflikter innan de uppstår. Det är nämligen ofta dessa mänskliga säkerhetshot som är de underliggande orsakerna till storskaliga statliga konflikter (Egnell, 2016). Det bör noteras att feminismen inte förkastar realismen grundläggande förståelse av säkerhet, då statens territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för mänsklig säkerhet. Snarare bör den feministiska förståelsen ses som en expansion av det realistiska, vilket bidrar till en mer nyanserad förståelse av säkerhetspolitik. Utifrån detta dras slutsatsen att det feministiska perspektivet kompletterar det realistiska perspektivets förståelse av säkerhetspolitiska mål.

4.1.3 Kausala övertygelser

I denna sektion avser jag att utreda realismens och feminismens perspektiv på två distinkta typer av utrikespolitiska medel: reaktiva medel, såsom militära och ekonomiska åtgärder, samt proaktiva medel, vilka angriper underliggande orsaker till konflikt.

Inledningsvis kan det konstateras att det inte råder fullständig samsyn när det gäller användningen av reaktiva medel, i synnerhet militära, men att det kan föreligga enighet under särskilda omständigheter. Realister menar att utrikespolitiska medel ska stärka statens makt, dess förmåga att tvinga andra att agera enligt dess intressen, och därmed öka statens chans till överlevnad. Det mest effektiva tvångsmedlet är militär kapacitet, vilket inte endast ökar statens chans att besegra motståndare under väpnade konflikter, men kan i bästa fall agera i avskräckande syfte och således hindra konflikter från att bryta ut (Gustavsson, 2021). Likaså kan ekonomiska medel agera som en maktresurs, om än ett sekundärt sådant, då stater kan nyttja sitt ekonomiska inflytande för att belöna eller bestraffa andra stater (Mearsheimer, 2020). Feministerna problematiserar reaktiva medel, och betraktar dem som onödigt aggressiva. Man poängterar att dagens militära medel är ytterst kostsamma för alla involverade parter och därmed är illegitima verktyg för konflikthantering (Tickner, 1988).

Dock bör det uppmärksammas att feminismen inte är pacifistisk, utan kan acceptera användningen av aggressiva medel i kritiska situationer, exempelvis för att skydda sårbara grupper (Egnell, 2016). Vad man motsätter sig är den överdrivna betoningen av våld, vilken cementerar den rådande könsmaktsordningen och är en produkt av institutionaliserad maskulinitet (Smith, 2018). Enligt feminismen är aggressiviteten som präglar den globala miljön en reflektion av toxisk maskuliniteten, och i själva verket behöver inte osämja leda till våldsamma konflikter (Harel, 2020). Detta kan mycket väl stämma men, som feministerna själva poängterar, är denna maskulinitet djupt institutionaliserad (Kronsell, 2021). Såväl feminister som realister medger alltså att aggressivitet är staters intuitiva reaktion på osämja inom det rådande internationella systemet. Att inte vara beredd på våldsam konflikt, inom ett system där övriga aktörer ser detta som naturligt, kan därmed bli problematiskt för en stat och människorna inom staten. Eftersom feminismen accepterar användningen av reaktiva medel under kritiska situationer, är det under situationer då ett problem blivit så brådskande att det inte längre kan hanteras genom förebyggande åtgärder som militära och ekonomiska medel kan accepteras. Det är således enbart vid denna brytpunkt som perspektiven samexisterar, och kan betraktas som kompletterande.

För det andra framträder det att de två perspektivens syn på proaktiva medel kompletterar varandra, och att det feministiska perspektivet tillför en förebyggande dimension till realismen. Enligt realismen är konflikter en naturlig del av den globala miljön, en produkt av dess osäkra karaktär. Man talar därför sällan om att förebygga konflikter, utan menar att stater

är tvungna att nyttja medel som förhåller sig till och reagerar på systemets inneboende natur (Gustavsson, 2021). Feministerna menar dock att storskaliga konflikter grundar sig i underliggande orsaker, och att dessa således kan förhindras genom att angripa dessa. Mänskliga säkerhetshot såsom “sjukdomar och epidemier, klimatförändringar, kriminella nätverk, sexuellt och genusbaserat våld, fattigdom och samhällens sårbarhet genom bristande krisberedskap och resiliens” är ofta de reella orsakerna till storskaliga mellanstatliga konflikter (Egnell, 2016, s.12). Feminismens uppmärksammande av ett samband mellan mänsklig säkerhet och statlig säkerhet tillför en värdefull dimension till det realistiska perspektivet, då det belyser en metod för stater att förhindra storskaliga konflikter. Eftersom realismen placerar fokus på mer brådskande företeelser, vilka hanteras genom reaktiva åtgärder, agerar de proaktiva medlen kompletterande genom att försöka förebygga problem från att överhuvudtaget uppstå. I fall då säkerhetshot är alltför brådskande kan staten istället vända sig till reaktiva åtgärder. Ett proaktivt tillvägagångssätt riktar sig alltså till en konflikts utvecklings- och avvecklingsfas, medan de reaktiva medlen hanterar konfliktens upptrappings- och utbrytningsfas. Genom att betona sambandet mellan mänsklig och statlig säkerhet, och följaktligen effektiviteten av proaktiva medel, tillför således det feministiska perspektivet en förebyggande dimension till realismen, och agerar kompletterande.

Sammanfattande figur av teoretisk analys

Analysnivå/ Slutsats	Kompletterar	Konkurrerar	Delvis konkurrerar/kompletterar
Världsbild	→ Centrala aktörer <ul style="list-style-type: none"> - Feminismen nyanserar realismen genom att belysa att makt och inflytande utövas via flera politiska aktörer och nivåer, inte endast stater. 		→ Internationella systemets karaktär <ul style="list-style-type: none"> - Båda perspektiven noterar systemets osäkerhet och brutalitet, men är oense om möjligheten att förändra detta.
Principiella övertygelser	→ Säkerhetsmål <ul style="list-style-type: none"> - Feminismen nyanserar realismen genom att expandera säkerhetsbegreppet, och förespråka skyddet av både statlig och mänsklig säkerhet 		→ Normativa mål <ul style="list-style-type: none"> - Normativa mål är acceptabla, förutsatt att dessa inte krockar med statens överlevnadsintresse
Kausala övertygelser	→ Proaktiva medel <ul style="list-style-type: none"> - Genom att uppmärksamma sambandet mellan mänsklig och statlig säkerhet tillför feminismen en förebyggande dimension 		→ Reaktiva medel <ul style="list-style-type: none"> - Reaktiva medel är acceptabla, ifall en konflikt är så pass brådskande att proaktiva medel ej kan nyttjas.

4.2 Empirisk idéanalys

I föregående avsnitt undersökte jag hur ett teoretiskt feministiskt perspektiv förhåller sig till realismen, och i denna sektion avser jag att utreda vilka lärdomar som kan erhållas från en reell skildring av det feministiska perspektivet. Syftet är att vidare nyansera i vilka avseende feminismens *världsbild*, *principiella övertygelser* samt *kausala övertygelser* konkurrerar och kompletterar realismens.

4.2.1 Världsbild

Vilken världsbild framställs i materialet?

Materialet presenterar en förståelse av omvärlden som uppmärksammar samspelet mellan olika politiska nivåer och aktörer, samt deras kollektiva inflytande över det internationella systemet. Man belyser exempelvis inverkan av inrikesfaktorer på utrikespolitiken, “det blir allt tydligare att utrikes- och inrikespolitiska dimensioner berör varandra och hänger ihop. En svensk röst i världen förutsätter att Sverige följer sina internationella åtaganden, vilket i sin tur förutsätter en sammanhållen och aktiv nationell politik” (SKR, 2019/20:17 s.8). Vidare betonas relevansen av diverse aktörer inom det utrikespolitiska arbetet, “den feministiska utrikespolitiken genomförs i relation till ett stort antal länder och organisationer” (SKR 2019/20:17, s.30.). Särskilt understryks betydelsen av icke-statliga aktörer, och man beskriver “kvinnorätsorganisationer, feministiska rörelser och kvinnliga människorättsförsvarare som viktiga förändringsaktörer” (SKR, 2019/20:17 s.56). Tillsammans kan “likasinnade” aktörer (SKR 2019/20:17, s.38) agera som en kollektiv “motkraft i en tid då normer och överenskommelser undergrävs och utmanas” (SKR 2019/20:17, s.54).

I materialet framställs en värld präglad av kvinnors systematiska underordning, där kön är avgörande faktor för samhällets utformning. Man förmedlar att “kön och makt skapas och upprätthålls strukturellt i alla delar av samhället. Kön har en grundläggande betydelse för en människas möjligheter och villkor” samt att “det finns systematiska skillnader mellan kvinnor och män när det gäller makt och inflytande” (Handbok, s.16). Det noteras i materialet att könsdiskriminering visserligen är olika påtaglig i olika delar av världen, men markeras att “inget land i världen uppnått jämställdhet” (SKR 2019/20:17, s.9). På många ställen “får flickor mindre mat, omsorg, och vård”, de utsluts eller “tvingas hoppa av skolan” samt bemöter “diskriminerande lagstiftning” (SKR 2019/20:17, 5). Men överallt förekommer könsnormer som bibehåller begränsar människors möjligheter, “över hela världen präglas

samhällen dessutom av stereotypa könsroller som missgynnar såväl kvinnor och flickor som män och pojkar och som upprätthåller könsdiskriminerande beteenden” (SKR 2019/20:17, s.6).

En progressiv världsbild presenteras där internationella framsteg är möjliga, och tidigare har skett då “fler flickor har tillgång till utbildning, fler kvinnor sitter i världens parlament och färre kvinnor och flickor utsätts för kvinnlig könsstympning respektive dör vid graviditet och förlossning” (SKR 2019/20:17, s.5). Hursomhelst belyser man att förändring även kan betyda försämring genom att uppmärksamma en negativ trend inom global jämställdhet. Idag möter jämställdhet nämligen allt fler “bakslag” (handlingsplan, 2017, s.3), och många av de framsteg som uppnåtts “riskerar att gå förlorade” (SKR 2019/20:17, s.5). Man beskriver exempelvis att “Sverige har ytterligare intensifierat sitt SRHR-arbete i takt med att motvinden för frågorna har ökat” (handbok, s.26). Konsekvensen av dessa tillbakagångar är att “våld, förtryck och systematisk underordning fortsätter att prägla vardagen för otaliga kvinnor och flickor” (handlingsplan 2018, s.3).

Hur förhåller sig den presenterade världsbilden till den realistiska idealtypen?

Världsbilden som återges i materialet ger en konkret illustration av det feministiska perspektivet uppfattning av omvärlden, och av denna framgår tre fundamentala postulat: 1) *det internationella systemet utformas av ett samspel mellan olika politiska aktörer och nivåer,* 2) *kön är en central påverkansfaktor i samhället,* 3) *global förändring är möjligt.* I denna sektion utreder jag hur dessa tre postulat förhåller sig till den realistiska idealtypen.

För det första kan det konstateras att den realistiska idealtypens karakteristiska statscentralisering berikas av det feministiska perspektiv som framträder i materialet, vilket presenterar en mångfacetterad förståelse av den globala miljön. Realister rättfärdigar perspektivets statscentralisering av faktumet att stater besitter störst makt inom det internationella systemet, och därmed gör övrigas inflytande obetydlig. Materialet illustrerar dock hur makt och inflytande emanerar ur flera olika källor. Exempelvis belyses sambandet mellan inrikes- och utrikespolitiska dimensioner, beskrivs civilsamhällesorganisationer som viktiga förändringsaktörer samt betonas att likasinnade aktörer kan agera som en kollektiv motkraft inom den globala miljön. Genom att, likt det feministiska perspektivet, övergå från ett “statsperspektiv” till ett “maktperspektiv”, där alla aktörer och faktorer som besitter väsentligt inflytande beaktas, kan realismen erhålla en mer djupgående förståelse av det

internationella systemet. Därigenom kan realister mer effektivt identifiera hot mot statens säkerhet, och således bör det fastställas att feminismens syn på utrikespolitiska aktörer och faktorer betraktas komplettera realismen.

För det andra blir det tydligt att materialets uppmärksammande av både kön som central faktor och möjligheten till global förändring, likt föregående sektion, mynnar ut i en diskussion om realismens excessiva statscentralisering och det feministiska perspektivet förmåga att avhjälpa denna. I materialet beskrivs kön som den avgörande faktorn för tillgång till makt och inflytande över samhällets institutioner, såsom vård-, utbildnings-, och rättssystem. På liknande sätt, när man beskriver möjligheten till global förändring, placeras fokus på framsteg eller bakslag inom stater, som kvinnors tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter eller representation inom samhällsinstitutioner. Materialet avhandlar alltså primärt företeelser inom staternas egna gränser. Realister nekar inte existensen av inrikesproblem, såsom könsdiskriminering, och inte heller möjligheten till inhemsk samhällsutveckling, dock anses detta ha försumbar effekt på mellanstatliga förhållanden. Internationellt betraktas staten som en enhetlig och simpel aktör, vars interna omständigheter inte påverkar dess uppförande inom det osäkra internationella systemet. Hursomhelst, som nämndes i föregående sektion, så uppmärksammas i materialet ett samband mellan inrikes- och utrikespolitiska dimensioner, vilket illustrerar att statliga aktörer inte är så enhetliga eller simpla som realister antar. Det feministiska perspektivet påpekar alltså att inrikespolitiska dimensioner, såsom kön och inomstatlig förändring, påverkar staten som utrikespolitisk aktör. Detta medför inte endast en mer mångfacetterad förståelse av utrikespolitik, men belyser även ett sätt att förändra mellanstatliga förhållanden, genom att angripa inomstatliga faktorer. Genom att överge statscentraliseringen, och beakta inrikespolitiska dimensioner, kan realismen bättre förstå mellanstatliga förhållanden och staten som utrikespolitisk aktör. På så vis agerar det feministiska perspektivet presenterat i materialet kompletterande.

4.2.2 Principiella övertygelser

Vilka principiella övertygelser framställs i materialet?

“Dagens fortsatt ojämställda värld vittnar om behovet av ett feministiskt perspektiv och ett systematiskt jämställdhetsarbete för att bryta ner den strukturella könsdiskrimineringen som fortsatt möter kvinnor och flickor världen över” (SKR 2019/20:17, s.6). Med utgångspunkt i uppfattning att kvinnor möter systematiskt förtryck formuleras det övergripande målet att “Sverige och likasinnade länder och aktörer” (SKR 2019/20:17, s. 4) bör bekämpa global

könsdiskriminering. Målet konkretiseras till tre fokusområden “Rättigheter, Representation och Resurser”, vilket innebär att samtliga delar av svensk utrikespolitik bör beakta frågor såsom “har de samma rättigheter - till utbildning, till arbete, att gifta sig, skilja sig och ärva? Finns kvinnor representerade där beslut som berör dem fattas – i parlament, styrelser och rättssystem? Finns det tankar om jämställdhet när resurser fördelas – i statsbudgetar eller biståndsprojekt?” (Handbok, s4). I materialet betonas särskilt Sveriges ansvar för jämställdhetsfrämjande “världen över” (Handbok, s.7), vilket synliggör plikt känslor utanför den egna statens gränser. Sverige beskrivs som en ledare inom jämställdhetsarbetet, och i själva verket “står Sverige ofta ensamt när det gäller att driva frågan inom EU och globalt. Det ställer krav på fortsatt starkt svenskt engagemang och aktörskap” (SKR 2019/20:17, s34).

Målet att bekämpa könsdiskriminering legitimeras främst av rättighetsbaserade argument, och man framhåller att “jämställdhet är ett mål i sig” (handbok, s.7). Man förklarar att “den feministiska utrikespolitiken utgår från principen om allas lika värde och rättigheter, överallt och hela tiden” (handbok, s.68), och markerar “individerna som rättighetsbärare och de mänskliga rättigheternas universalitet” (SKR 2019/20:17, s.16). Övertygelsen som genomsyrar materialet är att “jämställdhet är en fråga om rättvisa” (handbok, 16), och att Sverige har ett normativt ansvar att värna om dess förverkligande. Flertalet av de konkreta målsättningar som presenteras vilar på rättighetsbaserad logik, exempelvis motiveras skyddet av kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa eftersom “sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR) är mänskliga rättigheter och är avgörande för kvinnors och flickors hälsa och livsvillkor. SRHR handlar om alla individers självklara rätt att bestämma över sin egen kropp” (handbok, s.26).

Trots att materialet domineras av rättighetsbaserad logik framförs även ett antal instrumentella argument där man resonerar att jämställdhet är ett “mål i sig, men också en förutsättning för att nå andra övergripande mål som fred, säkerhet och hållbar utveckling” (Handbok, s.7). Enligt denna logik bör jämställdhetsmålet eftersträvas eftersom de är ett medel för att uppnå andra allmännyttiga utrikespolitiska mål. Den feministiska utrikespolitiken beskrivs som “smart realpolitik” (Handbok, s52), då ökad jämställdhet effektiviserar det utrikes- och säkerhetspolitiska arbetet. Inom exempelvis konfliktlösningsarbetet framställs “kvinnor och deras perspektiv” (Handbok, s.69) som en värdefull resurs, och man hänvisar till “studier indikerar att sannolikheten för att fredsavtal sluts, och varar, ökar om kvinnor deltar i fredsprocessen” (Handbok, s.61). Dessutom menar

man att kvinnors exkludering från handelsområdet är “förmodligen det största slöseriet i världen. [...] Jämställdhet är - förutom att det är klokt och rätt - också bra för ekonomin. När kvinnor deltar i arbetsmarknaden som arbetstagare eller entreprenörer ökar kvinnors makt över sitt eget liv och stärker hela samhället” (Handbok, s.83).

Hur förhåller sig de presenterade principiella övertygelserna till den realistiska idealtypen?

I materialet presenteras ett antal principiella övertygelser, som konkret belyser hur det feministiska perspektivet anser att Sverige bör handla inom den globala arenan. Tre postulat framgår: 1) *Sverige har ett ansvar att främja global jämställdhet*, 2) *jämställdhet bör eftersträvas då det är rätt*, 3) *jämställdhet bör eftersträvas då det är ett medel för att uppnå andra mål*. I denna sektion avser jag att utforska hur dessa grundsatser förhåller sig till den realistiska idealtypen.

Inledningsvis framgår det att realismen accepterar Sveriges åtagande för jämställdhetsfrågan, förutsatt att målet inte överordnas statens nationella intresse. I materialet presenteras ambitioner som tydligt vilar på normativ logik, då man betonar Sveriges skyldighet att konsolidera universellt gällande jämställdhetsnormer. Enligt realismen existerar det dock ingen universell moral, och därmed är jämställdhet inte nödvändigtvis rätt överallt. Sveriges försök att sprida egna normer genom att etablera jämställdhet i delar av världen med annorlunda moralbilder kan uppfattas som inkräktande, och potentiellt orsaka mellanstatliga konflikter. Under sådana omständigheter, då normativa mål hotar statens huvudsakliga överlevnadsintresse, kan realister inte rättfärdiga bedrivandet av normativa mål. Det är alltså en fråga om prioritering. Så länge Sverige prioriterar sin egen överlevnad framför ambitionen att etablera global jämställdhet, motsätter sig inte det realistiska perspektivet att staten bedriver en sådan policy. Det kan följaktligen konstateras att de två perspektiven på normativa mål är kompletterande, under den avgörande förutsättningen att målet inte äventyrar Sveriges nationella intresse.

För det andra bör det konstateras att det råder konkurrens mellan de två perspektiven, när det gäller rättighetsbaserade argument för jämställdhetsmålet. I materialet följer rättfärdigandet av Sveriges mål att etablera global jämställdhet en tydligt rättighetsbaserad logik, där alla världens kvinnor anses ha samma rätt jämställdhet. Enligt detta resonemang är faktumet att det är rätt tillräcklig anledning att legitimera det utrikespolitiska målet. Realister, som menar att det inte existerar något universellt rätt eller fel, skulle betrakta det irrationellt för Sverige

att äventyra statlig säkerhet och resurser för ett mål som enbart vilar på rättighetsbaserade argument. Som tidigare diskuterats motsätter sig realismen inte fullständigt normativ utrikespolitik, givet att den inte överordnas nationella intressen. Hursomhelst kan man ur ett realistiskt perspektiv inte acceptera användningen av moralisk rättvisa som enda motivering för ett utrikespolitiskt mål. Alltså, om ett utrikespolitiskt mål fullständigt vilar på rättighetsbaserad argumentation, råder det konkurrens mellan de två perspektiven.

Till sist kan det fastställas att det realistiska perspektivet accepterar instrumentella argument för jämställdhetsmålet. I materialet presenteras ett antal argument för att jämställdhet agerar som ett medel för att uppnå mål såsom fred, säkerhet och hållbar utveckling. Till skillnad från argument om individens oinskränkta rättigheter, så riktar sig de instrumentella argumenten till mellanstatliga förhållanden och angelägenheter som betraktas relevanta enligt realismen. Genom att exempelvis uppmärksamma sambandet mellan ökad jämställdhet och ekonomisk tillväxt, belyser feminismen en strategi för stater att stärka sin makt och följaktligen sin överlevnadsförmåga. För stater som saknar betydande militär eller ekonomisk kapacitet kan jämställdhetsarbete betraktas särskilt lämpligt för att uppnå det nationella intresset. Baserat på en instrumentell logik, där jämställdhet argumenteras leda till ökad fred, säkerhet och hållbar utveckling, kan det realistiska perspektivet rättfärdiga jämställdhetsfrämjande som mål. Perspektiven bör således betraktas som kompletterande i detta avseende.

4.2.3 Kausala övertygelser

Vilka kausala övertygelser framställs materialet?

I materialet framträder främst medel och metoder som avser att inspirera eller indirekt influera andra aktörer till att ändra sin syn samt hantering av jämställdhetsfrågan, alltså förändra existerande könsnormer. Dessa normförändringstrategier tvingar inte andra aktörer till handling, utan avser motivera dem till att självmant korrigera sin hantering av jämställdhetsfrågan. Man förespråkar exempelvis användningen av "analys och kunskap", då den rådande kunskapsbristen rörande jämställdhetsfrågor upprätthåller destruktiva könsnormer och hindrar effektivt jämställdhetsfrämjande. "Genom att tillvara och ge svenskt stöd till forskning som belyser ojämställdhet och maktstrukturer kan det evidensbaserade påverkansarbetet stärkas. Ett sådant påverkansarbete är centralt för att bidra till förändring av könsstereotypa normer och attityder" (SKR 2019/20:17, s.31). Ytterligare ett normförändringsmedel är "kommunikation och offentlig diplomati", och i materialet beskriver man att "den feministiska utrikespolitiken syftar till att skapa förändring. För detta

krävs strategisk kommunikation och offentlig diplomati som når ut till nya målgrupper och kan bidra till normativt genomslag” (SKR 2019/20:17, s.39). Som del av denna metod uppmärksammas exempelvis kulturell diplomati, såsom fotoutställningen “Swedish dads”, vilken porträtterar fördelarna med jämställd föräldradidighet. Dessa insatser beskrivs som effektiva medel “i verktygslådan för normförändring och främjande av jämställda värderingar” (Handbok, s.54).

Den möjligen mest signifikanta normförändringsstrategin är dock “aktörskap”, där Sveriges ledarskap inom jämställdhetsfrågan inte endast beskrivs som ett effektivt medel för jämställdhetsfrämjande, men även som en metod för att stärka statens position inom den globala arenan. Man betonar att “en del av utrikespolitiken handlar om att främja svenska värderingar och sprida Sverige-bilden runt om i världen. I den bilden har jämställdhet en tydlig plats.” (Handbok, s.88). Jämställdhetsfrågan beskrivs som starkt förknippad med Sveriges varumärke, då staten har etablerat sig som “pionjärer på området” (Handbok, s.68). “Ett flertal utlandsmyndigheter konstaterar också att politiken har stärkt Sveriges position som förkämpe för jämställdhet... Varumärket har blivit ännu tydligare och starkare; Sverige har en tydlig ledartraja” (Handbok, s. 49). Man understryker alltså hur bedrivandet av en feministisk utrikespolitik har tillfört legitimitet till svensk utrikespolitik, och vidare cementerat statens identitet som ”landet jämställdhet” (Handbok, s.49).

Sveriges feministiska utrikespolitik domineras visserligen av normförändringsstrategier, dock nyttjar staten även ett antal riktade eller tvingande metoder för att driva jämställdhetsarbetet framåt. Dessa pådrivande medel är mer offensiva, och avser styra andra utrikespolitiska aktörer till en särskild handling. En strategi som betonas är “allianser, plattformar och nätverk”, vilka är riktade initiativ som hanterar “frågor som inte rör sig framåt eller till och med utmanas” (SKR 2019/20:17, s. 34). Dessa arbetar alltså mer pragmatiska för att säkerställa framsteg inom särskilda frågor. Ett exempel på ett sådant initiativ är "Nätverket International Gender Champions (IGC)", vilket lanserades av Sverige 2015 och “som samlar beslutsfattare som åtar sig att utmana strukturer och hinder för jämställdhet”. Ett sätt som insatsen agerar tvingande är genom kravet att “alla medlemmar har undertecknat IGC Panel Parity Pledge, vilken är en förpliktelse att inte delta i enkönade paneler” (SKR 2019/20:17, s. 35). Den eventuellt mest påtrivande strategin för att säkerställa framsteg inom jämställdhetsområdet är dock användningen av “internationell översyn och uppföljning”. Denna metod innebär att Sverige bevakar och kontrollerar övriga utrikespolitiska aktörer, och

pressar dem till att fullfölja sina jämställdhetsåtaganden. Man betonar att “utrikesförvaltningen ska vara aktivt ansvarsutkrävande visavi såväl EU som bilaterala, multilaterala och internationella aktörer och institutioner” (Handlingsplan 2016, s.17), och använda olika “översyns- och uppföljningsmekanismer” (SKR 2019/20:17, s.37) såsom “sina styrelseuppdrag, delägarskap, medlemskap, partnerskap och andra verktyg för att driva på såväl normativt som operativt arbete” (Handbok, s.78).

Hur förhåller sig de presenterade kausala övertygelseerna till den realistiska idealtypen?

I materialet framförs konkreta exempel på vilka medel eller metoder som betraktas lämpliga för att Sverige ska uppnå den feministiska utrikespolitikens mål. Två typer av utrikespolitiska strategier framträder i materialet: 1) *normförändringsmedel*, 2) *pådrivande medel*. I denna sektion avser jag att utforska hur dessa två strategier samverkar med den realistiska idealtypen.

Inledningsvis kan det konstateras att de normförändringsmedel som presenteras i materialet kompletterar det realistiska perspektivet. I materialet beskrivs Sveriges roll som informant och företrädesland för jämställdhetsfrågor som ett effektivt sätt att inspirera andra aktörer till att ändra sin hållning, och därmed bryta existerande könsnormer. Ur ett realistiskt perspektiv ska utrikespolitiska medel användas för att trygga statens överlevnad, inte sprida normer. Effektiviteten av medlet bedöms på dess förmåga att öka statens makt, och därav betrakta militära samt ekonomiska medel som de slagkraftigaste. Hursomhelst lämnar realister utrymme för medel som genererar “mjuk makt” (Nye, 2011, s.81), alltså förmågan att indirekt övertyga andra aktörer att agera i enlighet med statens intressen. Genom exempelvis offentlig diplomati kan staten öka dess attraktionskraft, och på så vis öka sitt inflytande samt chans att överleva inom den globala arenan (Nye, 2011). I materialet framträder det att policyns normförändringsstrategier, i synnerhet Sveriges aktörskap, har agerat som effektiva metoder för att stärka den svenska statens internationella position, alltså dess mjuka makt. Medan dessa medel främst framställs som sätt att främja jämställdhet, framgår det även hur den feministiska utrikespolitiken stärkt det svenska varumärket och agerat i statens nationella intresse. Normförändringsstrategier såsom aktörskap är alltså effektiva medel för att öka statens mjuka makt, och bör följaktligen anses komplettera det realistiska perspektivet.

Till sist bör det fastslås att materialets pådrivande medel konkurrerar med det realistiska perspektivet, eftersom det betraktas som tämligen ineffektiva. I materialet diskuteras Sveriges

användning av riktade strategier samt ansvarsutkrävande mekanismer för att pressa andra aktörer att fullfölja sina åtaganden och följaktligen säkerställa framsteg inom jämställdhetsarbetet. Som redan diskuterats bör utrikespolitiska medel stärka statens maktkapacitet, alltså förmågan att direkt eller indirekt tvinga andra aktörer att agera i enlighet med statens egen intresse, för att de ska betraktas som effektiva ur ett realistiskt perspektiv. Vi har etablerat att detta stämmer för traditionella utrikespolitiska medel såsom militära och ekonomiska, men även när det gäller de normförändringsstrategier. De pådrivande medlen däremot, skulle enligt realismen varken betraktas offensiva nog att stärka statens hårda makt eller diplomatiska nog att stärka statens mjuka makt. De pådrivande medel som beskrivs i materialet framställs främst som metoder för att pressa aktörer som redan har åtagit sig jämställdhetsmål, alltså aktörer som redan valt att delta i det jämställdhetsfrämjande arbetet och delar Sveriges värderingar. Eftersom det enligt realismen existerar varken universell moral eller reellt ansvarsutkrävande inom det anarkiska internationella systemet, så finns begränsad möjlighet att effektivt pressa utrikespolitiska aktörer som är ovilliga att agera i enlighet med svenska intressen, utan användningen av hårda medel. Ett medel som varken tillför hård eller mjuk makt till staten anses ur ett realistiskt perspektiv ineffektivt, och följaktligen råder det konkurrens mellan perspektiven rörande användningen av dessa pådrivande medel.

Sammanfattande figur av empirisk analys

Analysnivå/ Slutsats	Kompletterar	Konkurrerar	Delvis konkurrerar/kompletterar
Världsbild	<p>→ Relevanta utrikespolitiska aktörer och nivåer</p> <ul style="list-style-type: none"> - Genom att gå från ett "statsperspektiv" till ett "maktperspektiv" berikas realismens förståelse av den globala miljön <p>→ Kön som formgivande faktor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Genom att beakta sambandet mellan inrikes- och utrikespolitiska faktorer, som kön, kan realister bättre förstå stater som utrikespolitiska aktörer <p>→ Förändring</p> <ul style="list-style-type: none"> - Genom att beakta sambandet mellan inrikes- och utrikespolitiska dimensioner, såsom inomstatlig föränderlig, kan realister bättre förstå stater som utrikespolitiska aktörer 		
Principiella övertygelser	<p>→ Jämställdhet som instrument</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presentationen av jämställdhet som ett instrument för att nå andra utrikespolitiska mål, däribland säkerhet, tillför en ny strategi för stater att uppnå mål som betraktas relevanta enligt realismen 	<p>→ Jämställdhet som rättighet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utrikespolitiska mål som endast vilar på rättighetsbaserade argument är olämpliga ur ett realistiskt perspektiv 	<p>→ Sveriges normativa ansvar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sverige kan bedriva normativ utrikespolitik, så länge denna inte kolliderar med statens överlevnadsintresse
Kausala övertygelser	<p>→ Normförändringsmedel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Genom att illustrera hur Sveriges ledarskap i jämställdhetsfrågan stärker dess mjuka makt, belyser feminismen ett nytt maktmedel. 	<p>→ Pådrivande medel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utrikespolitiska medel som varken tillför hård eller mjuk makt betraktas ineffektiva ur ett realistiskt perspektiv 	-

5. Avslutande diskussion

Uppsatsens syfte var att undersöka förenligheten mellan ett realistiskt och feministiskt perspektiv på utrikespolitik, och följaktligen huruvida en feministisk utrikespolitik är förenlig med de mål som faller inom ramen för ett realistiskt teoretiskt perspektiv på utrikespolitik. Detta kapitel kommer diskutera undersökningens resultat i anknytning till tidigare forskning, med målet att fastställa vilka implikationer detta har för det ursprungliga problemet.

5.1 Feministisk realism, fact or fiction?

Tidigare forskning har utrett realismens kompatibilitet med diverse teoretiska perspektiv, men aldrig med feminismen. Denna uppsats ämnar att fylla denna forskningslucka genom att utforska på vilka sätt feminismen berikar och på vilka sätt den utmanar realismen. Resultaten indikerar att feminismens normativa karaktär erbjuder realismen välbehövlig riktning och mening, och att realismens pragmatiska inslag endast vid ett fåtal spänningpunkter bromsar feminismen från att bli alltför utopisk.

Inledningsvis kringgår en "feministisk realism" somliga av de svagheter som föregående forskare påträffat under sina försök att förena realismen med andra teoretiska perspektiv. Till exempel synliggör Sleat (2013) en diskrepans mellan liberalismens och realismens bild av det internationella systemets egenskaper, där den tidigare framhäver harmoni medan den senare betonar osäkerhet. Det råder således skilda uppfattningar om de förutsättningar och utmaningar som utrikespolitiska aktörer står inför. En feministisk realism däremot, är mindre benägen att påträffa denna friktion då båda perspektiven uppmärksammar osäkerheten och brutaliteten som genomsyrar den globala miljön. Denna delade dystra världsbild innebär att perspektiven har ett gemensamt utgångsläge för utrikespolitiskt arbete. Ytterligare ett unikt bidrag från det feministiska perspektivet är dess mångfacetterade förståelse av det internationella systemet, genom dess beaktande av diverse politiska aktörer, nivåer och faktorer. Flertalet utrikespolitiska perspektiv, inte minst realismen, presenterar en statscentraliserad och simplistisk förståelse av den globala miljön. Feminismen klargör att internationell makt och inflytande emanerar från en mängd håll, och illustrerar exempelvis hur kön begränsar tillgången till inflytande över inhemska institutioner samt hur detta formar stater som utrikespolitiska aktörer. Genom att förstå det internationella systemets sanna komplexitet kan stater i själva verket utföra mer realistiska och verklighetsförankrade beräkningar av eventuella globala hot och övriga aktörers relativa makt.

En av de främsta spänningpunkterna, perspektivens skilda syn på möjligheten till global förändring, uppvisar realismens karakteristiska försiktighet och pragmatism som tidigare forskare beskriver som perspektivets främsta styrka. Såväl Barkin (2003) som Sleat (2013) beskriver realismens pragmatism som en nödvändig broms vilken hindrar normativa perspektiv från att bli alltför utopiska, och liknande slutsatser dras av denna undersökning. Av den teoretiska analysen framträder konkurrens gällande föränderligheten av mellanstatliga

förhållanden, där realismen betonar att dessa alltid kommer präglas av osäkerhet och följaktligen bör hanteras med aktsamhet. Realismens förespråkande av försiktighet inom mellanstatliga förhållanden illustrerar den nödvändiga pragmatism som bevarar staternas överlevnad. Emellertid illustrerar den empiriska analysen ett alternativt tillvägagångssätt till förändring av mellanstatliga förhållanden, genom att främja inomstatlig förändring. Analysen belyser nämligen sambandet mellan inrikes- och utrikespolitiska dimensioner, alltså att företeelser inom staten har inflytande på staten som utrikespolitisk aktör.

Med avseenden på utrikespolitiska mål framgår det att realismen etablerar en viktig gräns mellan altruism och naivitet, medan feminismen tillför nödvändig riktning och mening till det utrikespolitiska arbetet. Realismens villkor att normativa mål aldrig bör överordnas statens överlevnadsintresse illustrerar ännu en gång perspektivets försiktighet, och faller i linje med Sleats (2013) bedömning att realismen skyddar statens grundläggande välfärd så att normativa perspektiv kan frambringa samhällsutveckling. Realismens pragmatism blir ytterligare distinkt i undersökningens empiriska analys, vilket tydliggör att perspektivet visserligen tillåter normativa utrikespolitik men inte accepterar mål som fullständigt vilar på rättighetsbaserade argument. Ambitionen att värna om statens välfärd medför att utrikespolitiska mål måste tillföra någon egennyttan för att betraktas som rimliga. Samtidigt berikar feminismen det traditionella utrikespolitiska arbetet genom att ge det mening, då det belyser dess humana dimension och sambandet mellan mänskliga och statliga faktorer. Med hjälp av feminismens expansion av säkerhetsmålet till att inkludera mänsklig säkerhet, tillförs inte endast en välbehövlig human dimension till säkerhetspolitiken, utan det möjliggör även för konfliktförebyggande arbete vilket stärker säkerheten för såväl staterna som människorna inom dem. Vidare genom att synliggöra jämställdhet som ett instrument för allmännyttiga mål som fred och säkerhet, belyser feminismen att även realpolitiska mål kan uppnås genom jämställdhetsfrämjande arbete.

Slutligen möjliggör det feministiska perspektivet ett mindre aggressivt och mer diplomatiskt tillvägagångssätt för stater att nå sina mål, utan att fullständigt förkasta offensiva åtgärder. Med avseende på statens övergripande ambition att utöka sitt inflytande inom den globala arenan indikerar undersökningen att bedrivandet av en normativ utrikespolitik i sig kan agera som ett maktmedel. Analysen visar att Sveriges ledarskap på jämställdhetsområdet, där den feministiska utrikespolitiken betraktas som en ambitionshöjning, har stärkt legitimiteten för svensk utrikespolitik och det svenska varumärket, och följaktligen ökat statens mjuka makt.

När det gäller statens behov att hantera globala konflikter erbjuder det feministiska perspektivet en strategi för att förebygga storskaliga stridigheter, genom att belysa sambandet mellan mänsklig och statlig säkerhet. Hursomhelst visar feminismens villighet att acceptera reaktiva medel, såsom militära, att perspektivet inte förespråkar naiv pacifism. Feminismens alternativ till offensiva åtgärder belyser visserligen en vilja att reducera den brutalitet som utmärker det internationella systemet, dock accepterar perspektivet att det i vissa fall krävs reaktiva medel. I fall då problemen har blivit så akuta att de inte kan förebyggas, krävs offensiva åtgärder för att säkerställa statens direkta överlevnad.

5.2 Har den feministiska utrikespolitiken en framtid?

Som vi nu bör vara väl medvetna om har Sveriges feministiska utrikespolitik kritiserats flitigt, och det allmänna samförståndet tycks vara att det feministiska perspektivet inte kan hantera de mer allvarliga aspekterna av utrikespolitiken. Denna uppsats avser att bringa klarhet i denna debatt. Undersökningen indikerar att den feministiska utrikespolitiken inte utgör ett störningsmoment för Sveriges utrikespolitiska arbete, även i svåra säkerhetslägen, och att policyn i själva verket tillför viktiga lärdomar.

Som illustrerat i föregående sektion så drar det realistiska perspektivet en gräns i feminismens möjlighet att förespråka normativa mål, just i situationer då statens överlevnad äventyras. Villkoret är nödvändigt eftersom ingen förfallande staten kan bedriva en effektiv feministisk utrikespolitik. Denna spänningsspunkt antyder att kritiker av den feministiska utrikespolitiken har en viss poäng i sina synpunkter rörande behovet att bromsa det feministiska perspektivet normativa karaktär, och att staten under vissa omständigheter måste prioritera somliga bekymmer framför andra. Hursomhelst påvisar undersökningen även att det feministiska perspektivet uppmärksammar att osäkerhet och brutalitet är en djupt institutionaliserad del av det rådande internationella systemet, och inte förespråkar fullständig pacifism. Feminismen ser helst att stater undviker onödig aggressivitet om alternativa åtgärder är möjliga, men i fall då situationer är brådskande accepterar feminismen användningen av offensiva åtgärder. Om vi återgår till det svenska fallet innebär detta att staten inte skulle fördömas ur ett feministiskt perspektiv för att inta en mer offensiv ståndpunkt i brådskande situationer, såsom gentemot Ryssland.

Vad det feministiska perspektivet emellertid tillför i svåra säkerhetspolitiska lägen är delvis förmågan att arbeta proaktivt när den akuta faran avtagit för att hindra dess återuppståndelse, och dessutom kapaciteten att utföra mer djupgående riskanalyser. Som har påvisats i analysen kan stater förebygga problem från att uppstå eller återuppstå genom att bemöta deras underliggande orsak, mänsklig osäkerhet. För att återkoppla till Rysslands och Ukrainas förhållande skulle det följaktligen vara fruktbart att efter den direkta konflikten avtagit angripa underliggande orsaker till dess uppståndelse för att hindra att liknande problem sker igen. Ytterligare en tillgång under svåra säkerhetspolitiska lägen är feminismens mångfacetterade förståelse av påverkansfaktorer inom den globala miljön, vilket ger stater mer verklighetsförankrade riskanalyser. Genom att gå från ett statsperspektiv till ett maktperspektiv, och således beakta flera aktörer, nivåer och faktorer som utövar makt och inflytande över internationella affärer kan Sverige mer effektivt beräkna riskerna inom den globala miljön

Sveriges feministiska utrikespolitik har också ifrågasatts, av bland annat utrikesminister Billström, angående dess kapacitet att främja "svenska värden och svenska intressen" (Aftonbladet, 2022). Dock visar undersökningen att det är just genom att representera svenska värden som Sveriges feministiska utrikespolitik främjar statens nationella intresse. Bedrivandet av en feministisk utrikespolitik har nämligen stärkt statens varumärke och identitet inom den globala miljön. Genom att utöka sitt engagemang inom jämställdhetsfrågan har Sverige stärkt sin mjuka makt. Eftersom Sverige är varken en militär eller ekonomisk supermakt har den feministiska utrikespolitiken därmed agerat som ett effektivt verktyg för statens globala inflytande.

5.3 Vad vet vi nu, och vad behöver vi fortfarande veta?

Sammantaget indikerar resultaten av undersökningen att det feministiska perspektivet erbjuder realismen en djupare förståelse av den globala miljön, och dess normativa karaktär tillför utrikespolitiken med välbehövlig riktning. Vid de fåtal tillfällen det förekommer spänning mellan perspektiven illustreras det fortsatta värdet av realismens pragmatism inom utrikespolitiken. Det är hursomhelst viktigt att notera begränsningarna som påpekades i metod- och materialektionen, och betona att alltför långtgående slutsatser inte kan dras från denna studie. För att öka tillförlitligheten för resultaten och slutstaserna som framförts i denna uppsats krävs ytterligare studier. Jämförande studier mellan olika staters feministiska

utrikespolitik har tidigare genomförts, men aldrig med ambitionen att utforska deras förenlighet till statens realpolitiska målsättningar. Det vore därmed informativt att undersöka andra staters porträtteringar av det feministiska perspektivet, och huruvida dessa är mer eller mindre förenliga med realismen. Vidare vore det givande att utforska hur genomförandet av en feministisk utrikespolitik påverkar staters förmåga att utöva mjuka makt. Genom att studera hur stater nyttjar sitt aktörskap inom jämställdhetsfrågan som ett medel för inflytande inom områden som sträcker sig bortom jämställdhet, kan man utreda hur policyn fungerar som ett verktyg för internationell makt.

Litteraturlista

- Adalia, S., Akbar, M. R., & Effendi, E. D. (2022). How The Feminist Sweden Respond to COVID-19: Feminist Foreign Policy Analysis on Sweden's Development Aid to Uganda. I L. Winarni, T. Sasaki,
- Aggestam, K., & Rosamond, A. B. (2018). Re-politicising the Gender-Security Nexus: Sweden's Feminist Foreign Policy. *European Review of International Studies*, 5(3), 30–48.
- Aggestam, K., Bergman Rosamond, A., & Kronsell, A. (2019). Theorising feminist foreign policy. *International Relations*, 33(1), 23–39.
- Armstrong, E. (2020). Marxist and Socialist Feminisms. In Companion to Feminist Studies, N.A. Naples (Ed.)
- Barkin, J. S. (2003). Realist Constructivism. *International Studies Review*, 5(3), 325–342.
- Beckman, L. (2006). Idékritik och statsvetenskapens nytta. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 108(4),
- Bell, D. (2017). Political realism and international relations. *Philosophy Compass*, 12(2), e12403.
- Boréus, K. & Bergström, G. (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Brommesson, D., & Ekengren, A.-M. (2013). What happens when a new government enters office? A comparison of ideological change in British and Swedish foreign policy 1991–2011. *Cooperation and Conflict*, 48(1), 3–27.
- DEBATT: Feministisk utrikespolitik har försvagat vår ställning. (2022)
<https://www.expressen.se/debatt/feministisk-utrikespolitik-har-forsvagat-var-stallning/>
- Demker, M. (2022). Ideer, normer, identiteter, roller och diskurser i utrikespolitiken. Brommesson, D., Ekengren, A.-M., Sverige i världen (fjärde upplagan). Malmö: Gleerups.
- Egnell, R. (2016). Feministisk utrikespolitik i teori och praktik. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 118(4).
- Enloe, C. (2004). *The Curious Feminist: Searching for Women in a New Age of Empire* (1st ed.). University of California Press.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A.E. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (Femte upplagan). Stockholm: Wolters Kluwer.
- Feminist foreign policies: An introduction*. (2022.). UN Women – Headquarters. Hämtad 16 juli 2023, från <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/09/brief-feminist-foreign-policies>
- Goldmann, K., Sjöstedt, G. & Berglund, S. (1986). *Democracy and foreign policy: the case of Sweden*. Aldershot: Gower.
- Gustavsson, J. Utrikespolitiskt beslutsfattande (2021). Gustavsson, J., Tallberg, J. (Red.), Internationella relationer (fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur.

- Hall, M. (2021). Realism. Gustavsson, J., Tallberg, J. (Red.), *Internationella relationer* (fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Harel-Shalev, A. (2019). Feminist International Relations (IR) Theory. I S. Romaniuk, M. Thapa, & P. Marton (Red.), *The Palgrave Encyclopedia of Global Security Studies* (s. 1–5). Springer International Publishing.
- JOHANNES JAUHAINEN. (2021). Vapenindustrin står på fast mark i ett land som är frontlinjen för feministisk utrikespolitik – hur gör Sverige? *Ruotsin feministinen ulkopoliitikka*.
<https://ulkopoliitikka.fi/lehti/1-2021/ruotsin-feministinen-ulkopoliitikka/>
- Korab-Karpowicz, W. J. (2018). Political Realism in International Relations. I E. N. Zalta (Red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2018). Metaphysics Research Lab, Stanford University.
- Kronsell, A. (2021). Feminism. Gustavsson, J., Tallberg, J. (Red.), *Internationella relationer* (fjärde upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Mearsheimer, J. (2020). Structural realism. Dunne, T., Kurki, M., & Smith, S. (red). *International Relations Theories Discipline and Diversity: Discipline and Diversity*. Oxford University Press.
- Mertus, J. (2007). Teaching Gender in International Relations. *International Studies Perspectives*, 8(3), 323–325.
- Nye, Jr., Joseph S. (2011). *The Future of Power: Its Changing Nature and Use in the Twenty-First Century*. PublicAffairs.
- Regeringens skrivelse. (2019/20:17). Sveriges feministiska utrikespolitik.
<https://data.riksdagen.se/fil/7779363C-82D8-4716-B80E-40D1F56028CA>
- Scheyer, V., & Kumskova, M. (2019). Feminist Foreign Policy: A Fine Line Between “Adding Women” and Pursuing a Feminist Agenda. *Journal of International Affairs*, 72(2), 57–76.
- Sleat, M. (2013). *Liberal realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester University Press.
- Smith, S. (2018) Feminism. McGlinchey, S., Walters, R., Scheinpflug, C. (Red.) *International Relations Theory*. E-International Relations.
- Thurfjell, K. (2022). Farväl till feministisk utrikespolitik. *Svenska Dagbladet*.
<https://www.svd.se/a/wAAXmG/regeringen-farval-till-feministisk-utrikespolitik>
- Tickner, J. A. (1988). Hans Morgenthau’s Principles of Political Realism: A Feminist Reformulation. *Millennium*, 17(3), 429–440.
- Tobias Billström skrotar den feministiska utrikespolitiken. (2022).
<https://www.aftonbladet.se/a/eJJOMI>
- Utrikesdepartementet. (2018). Handbok Sveriges feministiska utrikespolitik.
https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassader/zimbabwe-harare/documents/handbok_sveriges-feministiska-utrikespolitik.pdf
- Utrikesdepartementet. (2017). Sveriges feministiska utrikespolitik Exempel på tre års genomförande.
<https://cdn.openaid.se/app/uploads/2021/03/08180414/Sveriges-feministiska-utrikespolitik-Exempel-pa-tre-ars-genomforande.pdf>

Utrikesdepartementet. Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2015–2018 med fokusområden för år 2016.

<https://www.regeringen.se/contentassets/d60c02d45203461b8f5162c63d199cc8/2018-ars-handlingsplan-for-en-feministisk-utrikespolitik.pdf>

Utrikesdepartementet. Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2015–2018 med fokusområden för år 2017.

<https://cdn.openaid.se/app/uploads/2021/03/09100945/Utrikesforvaltningens-handlingsplan-for-feministisk-utrikespolitik-2015-2018-med-fokusomraden-for-ar-2017.pdf>

Utrikesdepartementet. Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2015–2018 med indikativa åtgärder för år 2018.

<https://www.regeringen.se/contentassets/d60c02d45203461b8f5162c63d199cc8/2018-ars-handlingsplan-for-en-feministisk-utrikespolitik.pdf>

Utrikesdepartementet. Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2019–2022 med inriktning och åtgärder för år 2019.

<https://docplayer.se/142986344-Utrikesforvaltningens-handlingsplan-for-feministisk-utrikespolitik-med-inriktning-och-atgarder-for-ar-2019.html>

Utrikesdepartementet. Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2019–2022 med inriktning och åtgärder för år 2020

<https://docplayer.se/180327316-Utrikesforvaltningens-handlingsplan-for-feministisk-utrikespolitik-med-inriktning-och-atgarder-for-ar-2020.html>

Wivel, A. (2017). Realism in Foreign Policy Analysis. I A. Wivel, *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. Oxford University Press.

Wohlforth, W., (2008) Realism. Reus-Smit, C., & Snidal, D. (Red.). *The Oxford Handbook of International Relations*. Oxford University Press.

Więclawski, J. (2012). Hans J. Morgenthau's Concept of Politics—Its Nuances and Implications for the Contemporary Foreign Policy Making. *Politeja*, 21, 155–176.

Walt, S. M. (2010). *Realism and Security*. Oxford Research Encyclopedia of International Studies.

Zhukova, E., Rosén Sundström, M., & Elgström, O. (2022). Feminist foreign policies (FFPs) as strategic narratives: Norm translation in Sweden, Canada, France, and Mexico. *Review of International Studies*, 48(1), 195–216

Zilla, C. (2022). Feminist foreign policy: Concepts, core components and controversies. *SWP Comment*.